

İspanyol Indignados/15M Hareketi Üzerine Bir Değerlendirme

An Evaluation of the Spanish Indignados/15M Movement

İhsan KONAK ^a 

ÖZ	ABSTRACT
<p>2011 yılında dünya genelinde yoğun protesto hareketleri yaşanmıştır. Bu hareketler sadece gelişmemiş veya az gelişmiş ülkelerle sınırlı kalmamıştır. Ekonomisi gelişmiş, demokrasi düzeyi ve kalitesi görece yüksek ülkelerde de protesto hareketleri yaşanmıştır ve yeni toplumsal hareketlerin oluşumuna tanıklık edilmiştir. Dünyanın farklı yerlerinde yaşadıkları ülkelerin önemli meydanlarını işgal eden öfkeli kalabalıklar hem yaşadıkları sosyo-ekonomik sorunları dile getirmiş hem de ülkelerinin siyasal sistemlerini ve bu dizge içerisindeki demokrasi sorunlarını ortaya koymuşlardır. Çalışmada bu dönem İspanya’da ortaya çıkan <i>Indignados/15M</i> hareketi değerlendirilmektedir. 15 Mayıs 2011’de iktisadi krize ve kemer sıkma siyasalarına karşı öfkelerini ve hoşnutsuzluklarını dile getirmek için İspanyol halkı ve özellikle de gençler meydanlara inmiş ve öfkeli göstericiler ‘<i>Indignados</i>’ ismi ile anılmaya başlanmıştır. Görünüşte hiyerarşik bir yapısı olmayan, yerleşik siyasal parti ve sendikalardan destek almamış bu hareketin eylemlerine ciddi bir katılım sağlanmıştır ve eylem biçimleri diğer Avrupa ülkelerine de yayılmıştır. Bu çalışmada öncelikle hareketin doğuşu ve onu meydana çıkaran koşullar ortaya konulmaktadır. Ardından kamusal alanlar olarak meydan işgallerinin anlamı, hareketin örgütsel yapısı ve İspanyol siyasetine etkisi ele alınmaktadır. Bu çalışmada <i>Indignados/15M</i> hareketi İspanya bağlamında analitik bir inceleme tabi tutulmaktadır.</p>	<p>In 2011, there were intense protest movements around the world. These movements were not limited to underdeveloped or less developed countries. Likewise developed or developing countries with relatively high level of democracy experienced protest movements and new social movements emerged. Throughout the world the angry crowds occupying the important squares of the countries they live in both expressed their socioeconomic problems and revealed the political systems of their countries and the problem of democracy within this system. In this study, the <i>Indignados/15M</i> movement that emerged in Spain during this period is evaluated. On May 15, 2011, the Spanish people and especially the young people occupied the squares to express their anger and discontent with the economic crisis and the austerity policies, and the angry demonstrators began to be called 'Indignados'. There was an intense participation in the actions of this movement, which apparently did not have a hierarchical structure and did not receive support from established political parties and unions, and its forms of action spread to other European countries. In this study, first of all, the birth of the movement and the conditions that led to the birth of the movement are revealed. Then, the meaning of square occupations as public spaces, the organizational structure of the movement and its impact on Spanish politics are discussed. In this article the <i>Indignados/15M</i> movement is subjected to an analytical examination in the context of Spain.</p>
<p>Anahtar Kelimeler</p> <p>Yeni Toplumsal Hareketler, <i>Indignados/15M</i> Hareketi, Meydan İşgalleri</p>	<p>Keywords</p> <p>New Social Movements, <i>Indignados/15M</i> Movement, Square Occupations</p>

^aÖğr. Gör. Dr., Bitlis Eren Üniversitesi, Ortak Dersler Bölümü. Email: ihskonak2015@gmail.com
(Sorumlu Yazar/Corresponding author)

1. Giriş

2011 yılı, dünyanın birçok yerinde yoğun toplumsal protesto hareketlerinin sahnelendiği bir yıl oldu. Bu protestoların bazılarının gelişimi, Kuzey Afrika ve Orta Doğu'dan Güney Avrupa'ya, Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'ne ve hatta ötesine yayılan bir ulusötesi dalga olarak yorumlandı (Della Porta, 2015). Dolayısıyla 2011, toplumsal hareketler ve protestolar yılı olarak değerlendirilebilir. Hatta bu durum *Time* dergisinin bir protestocuyu yılın kişisi olarak aday göstermesinden (Della Porta ve Andretta, 2013: 23) de anlaşılabilir. Öfkeli kalabalıklar, dünyanın farklı yerlerinde sokaklara ve meydanlara çıktı. Tüm dünyaya yayılan bu protesto hareketlerinde mevcut siyasal ve sosyo-ekonomik duruma karşı çıkıldı (Portos, 2019, s. 45). Bu protestolarda hem sosyo-ekonomik siyasalar hem de temsili demokrasiye yönelik sert eleştiriler dile getirildi (Della Porta ve Andretta, 2013, s. 34). Örneğin Arap Baharı'nın gerçekleştiği ülkeler, ABD'de gelişen *Occupy* (İşgal Et) hareketi, İsrail'de sosyal adalet protestoları ve Şili'deki öğrenci isyanları bunlardan sadece birkaçıdır (Portos, 2019, s. 45). Ancak tüm bu hareketlerin birbirinden ilham aldığı ve birbirine örnek olduğu düşünülse de her bir hareket, belirli bir ulusal bağlamda ortaya çıkmıştır. Ayrıca küresel iktisadi ve siyasal koşulların da ulusal çerçeveyi etkilediği görülmüştür.

Tüm bu süreçte, ortaya çıkan hareketlerden biri, İspanya'daki *Indignados/15M* hareketidir. *Indignados*, Avrupa'da hükümetlerin, avro krizine tepki verme biçimlerine ve uyguladıkları kemer sıkma önlemlerine karşı vatandaş direnişinin en örgütlü ve sesli biçimi (Hyman, 2015, s. 108-109) olarak değerlendirilir. İspanya'yı kasıp kavuran ve diğer Batı demokrasilerine de yayılan gösteri dalgasının başlangıç noktası, 15 Mayıs 2011'dir (Anduiza vd., 2014, s. 750). Bu tarihte İspanya'da gerçekleşen protesto gösterisi; harekete geçirme kapasitesi, görünürlüğü ve etkisi bakımından ülkenin yakın tarihinde eşi benzeri olmayan bir toplumsal hareketi tetiklemiştir (Romanos, 2017, s. 131). İspanyol *Indignados/15M* hareketi, yakın İspanyol tarihinde benzersiz bir destek ve katılım görmüş ve kararlılığı ile gözlemcileri şaşırtmıştır (Likki, 2014, s. 15). Arap ayaklanmalarından ve Tahrir Meydanı'ndaki demokrasi mücadelesinden ilham alan bu hareket, ayrıca Avrupa'da (özellikle Yunanistan ve Portekiz'de) bir işgal dalgasını tetiklemiş ve ABD'deki İşgal Et oturma eylemlerine ilham vermiştir (Rovisco, 2017, s. 340). Başlangıçta çevrimiçi uygulamalar üzerinden örgütlenen *Indignados/15M* hareketi, meydan işgalleri ve buralarda kurulan kamplar vasıtasıyla çevrim dışına çıkmıştır.

Bu çalışmanın odak noktasını, yoğun protesto hareketlerinin yaşandığı 2011 yılında İspanya'da ortaya çıkan *Indignados/15M* hareketi oluşturmaktadır. Çalışmada öncelikle bu hareketin doğuşu ve onu ortaya çıkaran nedenler ele alınmaktadır. Ardından bu hareketin talepleri, kamusal alanların işgallerinin hareket açısından anlamı ve onun örgütsel yapısı analitik bir incelemeye tabi tutulmaktadır. Ayrıca hareketin İspanyol siyasetine etkisine değinilerek *Indignados* kapsamlı bir şekilde değerlendirilmektedir. Adeta toplumsal hareketlerin uygulama laboratuvarına dönüşen bu dönemin İspanya bağlamında incelenmesi, toplumsal hareketler yazını için ehemmiyet arz etmektedir. Ulusal bağlamda ortaya çıkan bu hareketin uluslararası bağlamdan etkilendiği ve uluslararası bağlamı da etkilediği görülmektedir. Dolayısıyla bu hareketin incelenmesinin, hem yerel hem de küresel durumun anlaşılmasına yardımcı olacağı düşünülmektedir.

2. Indignados/15M Hareketinin Doğuşu

15M hareketi, adını, 15 Mayıs'ta başlayan ve binlerce İspanyol'un sokaklara döküldüğü protestoların ilk gününe borçludur (Gerbaudo, 2016, s. 5-6). Birçok katılımcı da yürüyüşün tarihine ve ardından Madrid'teki bir meydan olan *La Puerta del Sol*'un işgaline atıfta bulunarak bu harekete 15M hareketi adını vermiştir. İspanyol medyasında bu toplumsal hareketin katılımcıları, İspanyolcada 'öfkeli' anlamına gelen *Indignados* olarak da ifade edilmeye başlanmıştır. İspanyol gazetecilerin ve yorumcuların çoğu, göstericilere duygusal bir tepkiyi ifade eden bu takma adı (Castañeda, 2014, s. 236) vermeyi tercih etmiştir. İspanyol basını tarafından türetilen '*Indignados*' ifadesi, Fransız direniş kahramanı Stéphane Hassel tarafından yazılan *Indignez-Vous!* adlı eserin başlığından esinlenilmiştir (Rovisco, 2016, s. 437). İktisadi krize ve kemer sıkma siyasalarına karşı öfkelerini ve hoşnutsuzluklarını dile getirmek için İspanyol halkı ve özellikle de gençler meydanlara inmiş ve öfkeli göstericiler '*Indignados*' ismi ile anılmaya başlanmıştır.

Sol öğrenci derneklerinin üyeleri tarafından kurulan *Juventud sin Futuro* (Geleceği Olmayan Gençlik) hareketi, İspanyol gençlerinin kemer sıkma siyasaları karşısında hayat ve istihdam koşullarını protesto etmek amacıyla 7 Nisan 2011'de Madrid'de bir gösteri düzenler. Toplanma çağrısına 5000'den fazla gösterici iştirak eder ve söz konusu katılım, gösteriyi düzenleyenleri de şaşırtır. Bu gösteri, daha fazla seferberlik potansiyeli sağladığı için, 15 Mayıs 2011'de *Indignados* hareketi olarak da adlandırılan 15M hareketine adını veren ve *Juventud sin Futuro*'yu ana kahramanlarından biri yapan kitlesel seferberliğin öncüsü olarak kabul edilir (Schwarz, 2019, s. 5). Aynı şekilde 15 Mayıs 2011'de yerel seçimlerden bir hafta önce İspanya'da 50 şehirde yaklaşık 130.000 kişi 'gerçek demokrasi şimdi' talebiyle sokağa çıkar. Bu gösteri herhangi bir siyasi parti veya sendika tarafından desteklenmez. Esas olarak çevrim içi sosyal medya aracılığıyla işletilen geçici platformlar tarafından düzenlenir. Merkezi platform, 400'den fazla örgütü bünyesinde barındıran *Democracia Real Ya!* (DRY – Gerçek Demokrasi Şimdi!)'dir (Anduiza vd., 2014, s. 751). Madrid'de düzenlenen gösteriye 25.000-60.000 arası eylemci katılır (Schwarz, 2019, s. 5). Gösterinin ardından oturma eylemi yapmak için *Puerta del Sol*'da kalan az sayıda genç, polis tarafından tartaklanır. Yaşananlarla ilgili videolar ve mesajlar sosyal ağlarda paylaşılır. Ertesi gün 'ev yok', 'iş yok', 'emekli maaşı yok', 'korku yok' gibi ilke sözlerinin olduğu pankartları taşıyan binlerce kişinin katılımı ile kitlesel bir halk desteği oluşur. Birkaç gün sonra yerel seçimler yapılacaktır ve bu gerekçeyle seçim kurulu gösterileri yasaklamaya çalışır (Abasolo vd., 2014, s. 36). Ancak 17 Mayıs'ta yaklaşık 10.000 kişi *Puerta del Sol*'u birkaç haftalığına yeniden işgal etmek için geri döner, bu eylem Barselona'da *Plaça Catalunya*'da ve diğer birçok şehirde yankılanır (Schwarz, 2019, s. 5). Böylelikle tüm İspanyol büyük şehirlerinin meydanları *Indignados*'ların eylem alanına dönüşür. Ayrıca bu protesto dalgası sadece İspanya ile sınırlı kalmayıp diğer Avrupa Birliği (AB) üyesi ülkelerde de görülür.

Indignados hareketi, 2008 küresel mali krizinin ardından ülkede büyüyen eşitsizliğin, siyasi yolsuzluğun ve yüksek işsizlik seviyesinin protesto edildiği gösterilerin hemen ardından doğar. Ardından sivil haklar, barınma, sağlık, eğitim, kamu borcu, şeffaflık ve yolsuzluk gibi alanlarda faaliyet yürüten sayısız yeni platform ve birliktelik aracılığıyla meydanların ötesine yayılır (Barbas ve Postill, 2017, s. 646). *Indignados*, medyada genellikle aykırı bir gençlik hareketi olarak tasvir edilse de (Likki, 2014, s. 15) bu hareketin kısa sürede İspanyol halkının geniş kesimlerinin sempatisini kazandığı (Gerbaudo, 2016: 5-6) bir gerçektir. Birçok eylemci ve İspanyol halkı için *Indignados* hareketi; son yılların en heyecan verici, ilginç ve şaşırtıcı siyasi

gelişmesidir. O dönem, birçoğunun ne hissettiğini anlatan bir ilke sözü de 'Uyuyorduk, şimdi uyandık!'tır (Abasolo vd., 2014, s. 35). Esas itibarıyla *Indignados* farklı toplumsal sorun ve talepleri olan çeşitli grupların harekete geçirilmesiyle doğmuştur.

Barışçıl gösteri tarzı benimsenen protestolar, vatandaşların kemer sıkma siyasalarına karşı hayal kırıklığının ve öfkesinin bir ifadesi olarak başlar. Çok geçmeden bunlar, çoğunlukla siyaset kurumunun ve kemer sıkma siyasalarının reddine ve ayrıca yurttaş katılımı için düzeneklerin oluşturulmasına odaklanan talepleri ile siyasi temsil krizinin bir ifadesi haline gelir (Kyriakidou ve Olivas Osuna, 2017, s. 458-459). *Indignados* hareketi, belirli bir hükümet siyasetine karşı tek sorun odaklı bir seferberlik değildir. Küresel olarak ülkenin ana siyasi ve iktisadi saç ayaklarına meydan okuyan bir harekettir. Ayrıca tarihsel olarak sadece yalnızca yetmişlerden bu yana yaşanan en büyük toplumsal kargaşa değil, aynı zamanda sağlam bir şekilde oturmuş gibi görünen ve kurumsal düzeni de sorgulayan bir harekettir. Bu açıdan *Indignados*, daha sonra derinleşecek rejim krizinin ilk işareti ve demokrasiye geçiş döneminin uzlaşısından kesin bir kopuş (Antentas, 2015, s. 143) olarak değerlendirilebilir. 'Uyuyorduk, şimdi uyandık!' ilke sözü de, aslında bu durumu tarif etmektedir. Bu açıdan *Indignados* hareketi sadece iktisada ilişkin memnuniyetsizlikle ilişkilendirilmeyip, geniş bir perspektiften kurumsal düzenin işleyişinin sorgulanması olarak da değerlendirilebilir. Dolayısıyla bunun daha iyi anlaşılabilmesi ve değerlendirilebilmesi için hareketi ortaya çıkaran etkenlerin ve eylemcilerin taleplerinin ele alınması gerekmektedir.

3. İktisadi Güçlerin Eleştirisi

İspanyol eylemci ve gözlemciler, *Indignados* protestolarının geciktiği konusunda hemfikirdir (Postill, 2013, s. 54). Bu değerlendirmenin nedeni ise İspanyol ekonomisinin o dönem içinde bulunduğu kötü durumdur. Dolayısıyla bu kötü gidişat ve geleceğe dair kötümser beklenti, farklı toplum ve hareketlerin *Indignados* çatısı altında protestolarda yer almalarına neden olmuştur. İktidar partilerinin ekonomi siyasalarının ve tüm dünyayı etkileyen iktisadi krizin sonucunda ortaya çıkan duruma ilişkin söylemler, *Indignados* hareketinin temel söylemleri arasındadır (Tandoğan, 2020, s. 714).

İspanya'da iktisadi kriz ve 2008'de konut piyasasının çöküşü (Postill, 2013, s. 54), 2007 ve 2011 yılları arasında yaklaşık 500.000 ailenin evlerini tahliye etmelerine sebep olur (Asara, 2016, s. 529). Bu dönemde İspanyollar, ipoteklerini ödemekte büyük güçlük çeker. Tahliye mağdurlarına yönelik bir hareket olan *Plataforma de Afectados por la Hipoteca*, (PAH-İpotekten Etkilenenler İçin Platform) gibi hareketler de bu süreçte ortaya çıkar. Bu hareketlerin eylem alanlarını, tahliye edilmek üzere olan insanların evlerini işgal etmenin yanı sıra gösteri ve dilekçeler oluşturur. Tahliyeler nedeniyle artan intiharlar, bu hareketin çok fazla bilinirlik kazanmasına neden olur. Rakamlar, intiharların 2011 ile 2012 yılları arasında yaklaşık %11 arttığını ve bu da toplam intihar sayısının 3500 civarında olduğunu gösterir. Çoğu yaş öbeğinde artık intihar etmek, araba kazasında ölmekten daha olasıdır. Tahliye haberi alan ve bu nedenle intihar eden çok sayıda İspanyol vatandaşı vardır (Eklundh, 2014, s. 224-225).

Gençler arasında yüksek işsizlik oranı ve milyonlarca kişinin düşük ücretli veya mevsimlik işlerde çalışmak zorunda kalması da İspanyol ekonomisinin durumunu gözler önüne serer (Postill, 2013, s. 54). İspanya'da 2011 yılında genel işsizlik oranı %23 iken (Abasolo vd., 2014, s. 37-38); gençler arasında bu oran %45'tir ve 16 ile 29 yaş aralığındaki yaklaşık 650.000 kişi de ne çalışabilen ne de eğitim gören durumundadır. 18 ile 34 yaş arası bireylerin %54'ü de

aileleriyle birlikte yaşamaktadır (Taibo, 2012, s. 156). Bu dönemde gençler arasında işsizlik oranı, 18 ile 25 yaşları arasında yaklaşık bir milyon işsiz olduğunu gösterir. Bu aynı zamanda özellikle işsizlik yardımlarındaki kesintiler ve hareketin birçok üyesinin istihdam edildiği kamu sektörü açısından sıkça tartışılan bir konudur. Bununla ilgilenen kilit örgütlerden biri *Juventud sin Futuro*'dur ve bu örgüt gençlerin eğitim, iş ve sosyal alanlardaki risklerini dile getirmiştir (Eklundh, 2014, s. 225). İspanyol gençlerinin çoğu, kalıcı bir kriz durumundan başka bir şeye tanıklık etmemiş ve ilk defa protesto eylemlerine katılmıştır. Genç *Indignados* terimi (Taibo, 2012, s. 156) ise, gençlerin içinde buldukları durumu ve duygusal bir tepkiyi (Castañeda, 2014, s. 236) ifade eden bir kavramdır. Dolayısıyla *Juventud sin Futuro*'nun bu koşullarda ortaya çıkmasının ve *Indignados* hareketinin önemli bir unsuru haline gelmesinin şaşırtıcı olmadığı söylenebilir.

O dönemde İspanyol nüfusunun %58'i, iktisadi durumun bir önceki yıla göre daha kötü olduğuna inanır ve %70'i de gelecek yılın aynı veya daha da kötü olmasını beklerdi. Bu rakamlar, hem ailelerin önceki tüketim alışkanlıklarını sürdürme ve mali yükümlülüklerini yerine getirmedeki sorunlarını hem de hükümetin sağlık ve eğitimde yaptığı kesintilerin neden olduğu yaşam koşullarının kötüleşmesini yansıtır (Anduiza vd., 2014, s. 751). Hareketin yükselişinin arkasındaki etkenlerden biri de orta sınıfın gelecek vizyonunun ve özleminin ortadan kalkması ve çok nitelikli gençlerin bile bu geleceklere talip olamayacakları hissine kapılmasıdır. Kriz ve kemer sıkma siyasaları, İspanya'da yaşam standartlarında ciddi bir düşüşe yol açar. İspanya'da güneydeki bazı bölgeler (çok daha yüksek işsizliğin olduğu) ile Bask veya Katalonya gibi daha müreffeh bölgeler arasında ortaya çıkan büyük eşitsizliğin (Abasolo vd., 2014, s. 37-38) toplumsal öfkeyi daha da arttırdığı ifade edilebilir.

İspanya'da tartışılan bir diğer konu da sağlık hizmetlerinin özelleştirilmesidir. *Marea Blanca* (Beyaz Dalga) bu soruna odaklanan bir harekettir. Sağlık sistemine ilişkin tartışmalar, kapitalizmin yoğun bir şekilde eleştirildiği güçlü bir ideolojik arka planı yansıtmaktadır. Hükümet, kamu maliyesini düzene sokmak için birçok sektörde kesinti ve düzenlemelere başvurmuştur. Bunlardan biri, sağlık hizmetleri gibi geleneksel olarak devlet kontrolündeki alanların özel sektöre açılmasıdır. Göstercilere göre bu siyasayla ilgili temel sorun, kâr odaklı oyuncuların sağlık sistemine girmesine onay vermesi ve böylece özel sektörün vergi sübvansiyonlu sektörlerden, insanların yaşam koşullarını iyileştirmek için harcanabilecek parayı elde etmesidir. Bir diğer şikâyet edilen husus da tahliye tartışmalarıyla bağlantılı bankacılık ve finans sektörünün rolüdür. İspanya'nın IMF (Uluslararası Para Fonu) ve Avrupa Merkez Bankası (AMB) tarafından desteklenmesi için İspanyol hükümeti tarafından bankalara ağır kısıtlamalar getirilir. Bu durum, banka müşterilerine karşı çok katı bir tutumla sonuçlanmıştır ve birçok İspanyol, bu tutumun haksız olduğuna düşünmüştür. Kamu harcamalarında kesintiye gidilmesi şartıyla İspanyol bankalarına verilen kurtarma paketleri, fiilen sıradan insanların zarar görmesi anlamına gelmiştir. Bankalar, İspanyol devletinden ve IMF/AMB'den önemli destekler alırken, aynı zamanda tahliye ve hacizler devam etmiştir. Bu uygulamalar, bankaların destek almaması durumunda bunun daha büyük buhranlara yol açabileceği iddiasıyla motive edilse de, bu iddiaya *Indignados* eylemcileri şüpheyle yaklaşmıştır (Eklundh, 2014, s. 225). Tüm değerlerin iktisadi olana boyun eğmesi sorgulanmıştır. Paranın insanlardan daha değerli görülmesi ve kendi içinde bir amaç haline gelmesi söz konusu olmuştur. Siyasetin iktisadi güçler tarafından boyun eğdirildiği ve devletlerin siyasi egemenliklerini *Troyka*'ya ve diğer büyük mali güçlere devrettiği düşünülmüştür (Asara, 2016, s. 534). Bu durum mevcut siyasal ve iktisadi yapılara

karşı öfkeyi ve güvensizliği arttırmıştır. Dolayısıyla *Indignados*'un bu arka planda nasıl ortaya çıktığı daha net anlaşılmaktadır.

Siyasetçilerin, güçlü iktisadi aktörlerin çıkarlarını ön planda tutarken bir dizi temel vatandaşlık haklarını da göz ardı ettiği düşünülmüştür. Bu haklar barınma, istihdam, kültür, sağlık, eğitim, siyasal katılım, ücretsiz kişisel gelişim ve sağlıklı ve mutlu bir yaşam için gerekli olan malların tüketimine erişimdir (Romanos, 2017, s. 143). Hareket, bu haklara erişimin olmadığı iddiası ve söylemi ile gösteri çağrısı yapmış ve yaygın bir destek görmüştür. Bu gösterilerde kemer sıkma siyasaları, banka kurtarmalar ve hükümetin krizi ele alış biçimi protesto edilmiştir. Farklı kaynaklardan beslenen bu maddi hoşnutsuzluk, farklı birlikteliklerin doğmasına sebep olmuştur. Bu birlikteliklerin de *Indignados* hareketinin nüvesini oluşturduğu söylenebilir.

4. Siyasal Sistemin Eleştirisi

Indignados hareketinde maddi koşullara odaklanma esastır. Ancak tartışmaya maddi olmayan boyutlar eklemek için nedenler vardır. Harekete katılanların çoğu yalnızca maddi yaşam koşullarından değil, İspanyol demokrasisinin durumunda da kaygı duyar. Birçoğu için Frankocu diktatörlük ile mevcut demokrasi uygulaması arasında fark yoktur (Eklundh, 2014, s. 225-226). Mevcut haliyle İspanyol demokrasisinin halkı temsil etmediği ve işlemediği düşüncesi hâkimdir (Yıldırım, 2013, s. 146). Hareketin ana temalarından biri, temsili demokrasi sisteminin eleştirisidir (Cruells ve Garcia, 2014, s. 5). 'Ben ne temsil ediliyorum ne de savunuluyorum, bu bir demokrasi değil!'; 'Fikirlerimi dayatmak istemiyorum; kendi başınıza düşünmenizi istiyorum' (Rovisco, 2017, s. 347-348); 'Bizi temsil etmiyorlar'; 'Buna demokrasi diyorlar ve bu bir demokrasi değil!' (Kaldor vd., 2012, s. 11) gibi ilke sözlerinin ve söylemlerin mevcut siyasal sistemden duyulan memnuniyetsizliği yansıtır. Öfkeliiler açısından bir temsil krizinin olduğuna ve vatandaşların taleplerinin siyasal sistemde çıktıya dönüş(e)mediğine yönelik eleştiriler de vardır.

Indignados protestoları, 1970'lerin Franco sonrası geçiş döneminden bu yana gerçekleşen en önemli toplumsal isyandır ve mevcut siyasal sistemin ve kurumsal çerçevenin küresel eleştirisini temsil eder. Hareketin toplumsal bir meşruiyeti vardır. Haziran 2011'de yapılan bir ankete göre, İspanyol vatandaşlarının %80'i hareketin iddialarında haklı olduğuna inanır (Antentas, 2016, s. 8) ve iktidardakilerin kendilerini temsil etmediklerini düşünür (Portos ve Masullo, 2017, s. 201). Halkın siyasete katılamayacağı, deneseler bile sistemin geri bildirim kapalı olduğu, bu durumun güçlü bir dışlanmışlık duygusu yarattığına dair şikâyetleri vardır. Halkın sesinin, yalnızca 'arka plan gürültüsü' olarak algılandığı ve siyasi tartışmalarda yer bulmadığı iddia edilir. Hareket, sorun yaşanan çeşitli alanlarda siyasa üretmeye, değiştirmeye çalıştığı anda, siyasal katılım engellenirdi. Halkın talepleri ile hükümet siyasaları arasında uyumsuzluk vardı. Hareket, temsili demokrasiye karşı çıkararak alternatif siyasal katılım biçimleri oluşturma çabasındaydı (Eklundh, 2014, s. 226). İspanyollar mevcut siyasal sistemi ve partileri vatandaş katılımına açık olmadığı için eleştirmekteydi. Vatandaşlar, taleplerinin sistem içerisinde çıktıya dönüşmediğini ve karar alma süreçlerinden dışlandıklarını düşünmekteydi.

Indignados, demokrasiye geçiş sürecinden bu yana mevcut siyasi sistem ve kurumsal çerçevenin, özellikle de son otuz yılda İspanyol siyasi hayatına egemen olan iki ana partinin, PSOE ve PP'nin eleştirisini temsil eder. Her iki parti, PSOE ve PP, İspanya'da yarı iki partili bir sistem oluşturup seksenlerin başlarından beri İspanyol hükümetlerinde ve bölgesel ve yerel yönetimlerde (genellikle ulusal muhafazakâr partiler tarafından yönetilen Katalonya ve Bask

Bölgesi hariç) iktidardalar. PSOE, 1982 ile 1996 yılları arasında Felipe Gonzalez liderliğinde ve 2004 ile 2012 yılları arasında ise Jose Luis Rodriguez Zapatero liderliğinde iktidara gelmiştir. PP ise Adolfo Suarez'in merkez sağdaki Union de Centro Demokrato'nun (UCD) dağılmasının ardından 1982'de sağ partiler arasında öne çıkmıştır. Ülkeyi 1996'dan 2004'e kadar yönetmiş ve 2012'de yeniden iktidara gelmiştir. Hareket, siyasal sisteme ilişkin küresel bir rahatsızlığı ifade ederek her iki partiyi de hedef almıştır (Antentas, 2015, s. 146). *Indignados*, İspanya'daki iki partili sisteme karşıydı ve asıl şaşırtıcı olan ise hareketin, çerçevesi devrim sonrası 'demokratik' Avrupa tarafından belirlenen bir ülkede ortaya çıkmış olması ve gerçek demokrasi talep etmesidir (Rico, 2019, s. 79). *Indignados* açısından İspanya'da demokrasiye geçiş tamamlanmış olsa bile demokrasinin niteliğine ve işleyişine yönelik sorunlar görülmüştür. Siyasa yapım sürecine vatandaş katkısının sınırlı ya da hiç olmadığı iddia edilmiştir. Hareket açısından mevcut siyasal sistemin ve demokratik süreçlerin demokratikleştirilmesi gerektiği aşikârdır.

Öfkeli eylemciler, daha fazla ve daha verimli siyasal katılım ve müzakere kanalları talep ederek İspanyol demokratik sisteminin kalitesini eleştirmiştir. Bu talepler aynı zamanda iktisadi yapıların siyasi karar alma süreçlerine müdahalesiyle ilgilidir. Eylemciler, kemer sıkma siyasalarını demokrasi ve egemenliğin yokluğuyla özdeşleştirmiştir. Yolsuzluk, kontrol düzeneği zayıf olan demokratik bir sistemin ve çoğunluğun yaşam koşulları aleyhine siyasi ve iktisadi seçkinlerin zenginleşmesini teşvik eden bir siyasi düzenin ürünü olarak görülmüştür (Romanos, 2016: 250). Bu bağlamda siyasetçiler halktan kopuk, iktisadi çıkarlara bağlı ve zenginlerin yararına çalışıyor gibi algılanmıştır (Prentoulis ve Thomassen, 2013, s. 174). Protestoların arka planında ise yolsuzluk skandalları ve siyasi liderlerin iktisadi zorluklara cevap veremeyecek durumda olduğu algısı vardı. 2010 yılı Kasım ayında yapılan bir ankete katılanların neredeyse %50'si İspanyol demokrasinden memnun olmadıklarını belirtir. Siyasi seçkinler ve siyasal partiler, İspanya'da işsizlik ve iktisadi krizin ardından en önemli üçüncü sorun olarak görülüyor (Anduiza vd., 2014, s. 752). *Indignados* hareketi, mevcut temsili demokrasi örneğinin demokratik olmayan karakterinin kınanmasını merkeze koyar. Sadece 4 yılda bir oy vermenin demokrasi olmadığı düşünülür. Yerine getirilmeyen seçim vaatlerinin sıklığı ve gerçek siyasal katılıma izin vermeyen yozlaşmış iki partili düzenin, gerçek olmayan bir demokrasi yarattığı (Asara, 2016, s. 534) iddia edilir.

'Bizi temsil etmiyorlar' ilke sözü, hareketin en etkili sözlerinden biri, belki de en birleştirici ve anlamlı olanıdır. Aynı zamanda iktisadi güçler tarafından gasp edilen siyasi sistemin içgüdüsel reddini en iyi ifade eden ilke sözüdür. Bu söz, farklı şekillerde de yorumlanır. Bazıları için, yalnızca melez 'PPSOE' lakaplı iki partinin, PP ve PSOE'nin eleştirisidir, ancak *Izquierda Unida* (geleneksel olarak İspanya'nın üçüncü gücü olan Komünist Parti merkezli Birleşik Sol) gibi siyasal partileri içermez. Diğerleri için ise 'bizi temsil etmiyorlar' ifadesi, her türlü siyasi projeyi hedef alır ve siyasal temsil anlayışının bir eleştirisidir (Antentas, 2015, s. 147). Demokrasinin içinin boşaltıldığını düşünen *Indignados*, demokrasiyi halkın bir aracı olarak yeniden yapılandırmayı arzular ve gerçek bir demokrasi için talepte bulunur (Cossarini, 2014, s. 292).

Öte yandan, 'bizi temsil etmiyorlar' ilke sözünün harekete ilişkin içsel bir boyutu da vardır. Bu unsur, hareketin kendi içerisinde demokrasiye vurgusu, bireysel özelliklerin ve sözcülerin reddi ve örgütsel yataylığın savunulmasıyla kendini gösterir. Bu durum, mevcut siyasal sisteme, demokrasi ve siyasal katılım modellerine yönelik memnuniyetsizlik ile bağlantılıdır. Bu çerçevede hareket, siyasal temsil krizi bağlamında ortaya çıkan demokratik bir siyasal

yenilenme çabasıdır (Antentas, 2015, s. 147). Halkı gerçek siyasi özne olarak gören hareket, iktidarı, haksız yere elinde bulunduran siyasetçiler, işadamları ve bankacılardan alıp sahibine geri vermeyi hedefler (Cossarini, 2014, s. 298).

İspanyollarda temsili demokrasinin içinde barındırdığı yalnızca belirli bir eksiklikten kaynaklı memnuniyetsizlik değil genelde 'demokrasi' olarak uygulanan şeyin doğasından kaynaklanan bir hoşnutsuzluğun varlığı söz konusudur. Demokrasinin, pratiklerinin ve daha da önemlisi gündelik hayatla insan yaşamlarıyla olan ilişkisinin yeniden yorumlanması arzulanmaktadır (Kaldor vd., 2012, s. 14). Bu bağlamda, hareket temsili demokrasinin ötesine geçen yeni demokratik tahayyüller ve teamüller inşa etmeyi hedeflemektedir ve bu, hareketin önemli bir özelliğidir (Antentas, 2015, s. 147). Pek çok İspanyol vatandaşının hayal kırıklığına uğraması, General Franco'nun 36 yıllık diktatörlüğünün sona ermesinden sonra demokrasiye ilişkin umutlarının gerçekleşmemesiyle ilgilidir. Bazıları hâlâ demokrasiye geçişi ve daha iyi günlerin vaadini hatırlar (Castañeda, 2014, s. 238). Hem iktisadi krizden kaynaklanan sorunlar hem de geleneksel siyasal partilerinden, daha genel olarak temsili demokrasiden ve demokratik işleyişten duyulan rahatsızlık *Indignados* hareketinin merkezinde yer almaktadır ve bu temel unsurların hareketin ortaya çıkış koşullarını hazırladığı görülebilir.

5. Meydan İşgallerinin Anlamı ve Hareketin Örgütsel Yapısı

Son yıllarda öfkeli isyanıyla birlikte toplumsal örgütlenmede eşi benzeri görülmemiş bir deneyime (Antentas, 2015, s. 147) tanıklık edilmiştir. Kamusal alanlar, bu örgütlenmenin laboratuvarını oluşturmaktadır. Kamusal alanların işgali yaygın bir protesto ve yurttaş katılım uygulamasıdır ve aynı zamanda ortak eylem yoluyla geliştirilen dayanışma duygusunu pekiştirmeye hizmet etmektedir (Mathers, 2007, s. 92). *Indignados*, kamusal alanı, kamusal alanın gerçekleştiği bir yer olarak yeniden şekillendirir. Kamusal alanı bir kamusal tartışma alanı olarak işgal eden *Indignados* hareketi, kamusal alanın sözlü ve yazılı etkileşimin kendine özgü bir biçimi olduğunu hatırlatır (Rovisco, 2016, s. 443). Şehir meydanlarının uzun süreli işgali ile ortak sorunlar ortak kullanım alanları üzerinden dile getirilir (Yıldırım, 2013, s. 145). Bu hareketi farklı kılan şey, işgal edilen şehir meydanlarını kamusal alan çerçevesinde işlevsel bir hale getirmesi ve yeniden yorumlamasıdır. *Indignados* hareketi kamusal iletişimi ve söylemleri meydanlara taşımasıyla öne çıkar. Hareket açısından şehir meydanları, ortak eylemlerin gerçekleştiği mekândır ve katılımcı ve müzakereci demokrasi örneğinin uygulanabileceği yerlerdir.

Tahrir Meydanı'ndan esinlenilerek gerçekleştirilen meydan işgalleri ve kamplar hareketin itici gücüdür ve aynı zamanda hareketin ifade biçimi ve eylemlerinin temel bileşenidir. Tıpkı 1960'ların oturma eylemleri ya da 1990'larda ve 2000'lerde gerçekleştirilen küreselleşme karşıtı gösteriler gibi, meydan işgalleri yeni dönemin karakterini tanımlar. Doğası gereği, meydan tarihsel olarak aynı anda hem iktidarın (sembolik binaları vb. ile) halka açık bir şekilde sergilendiği bir yer hem de bir protesto mekânıdır. Siyasi mülahazalar, kamusal alana yüklenen anlamı değiştirir. İşgaller ve kamplar aracılığıyla meydan yeniden yorumlanır ve eski gündelik anlamları ve kullanımları sorgulanır. Hareket açısından meydanların artan önemi, özel çıkarlar karşısında yozlaşan mekânların yeniden kazanılması arzusunu yansıtır (Antentas, 2015, s. 137). Meydanların işgali ve buralarda kurulan kamplar bir nevi iadeitibar fırsatı oluşturur. Kamusal alanın tekrar halka açılması ve farklı bir demokratik siyaset biçiminin burada hayat bulması hedeflenir. Meydan işgallerine demokrasi mücadelesi bağlamında özel bir önem verildiği görülebilir. Şehir meydanlarına vatandaşların katılımıyla kamusal işlevi tekrar kazandırılmak

istenmektedir. Katılımcı demokrasi anlayışına uygun olarak meydanlara tekrar işlevsellik kazandırılması hedeflenir.

Meydan siyaseti iki açıdan önemlidir. Bir yandan meydan, protestocuların bireysel ve ortak kimliklerinin kamusal alanda etkileşim yoluyla şekillendiği, değiştirildiği ve icra edildiği bir siyasi tiyatro işlevi görür. Diğer yandan, *Indignados*, meydanları denetleyerek açık ve kapsayıcı bir demokrasi örneği için bu mekânları yeniden yorumlar. Meydan siyasetinin ikinci boyutuna ilişkin, göstericiler kamusal alanları (meydanlar, sokaklar ve parklar vb.) işgal eder ve kamusal alan işgallerini demokratik mücadelenin sembolü olarak görmeye alışmış küresel (Batılı) izleyicisi ile özdeşleşmeyi sağlayarak dünya çapında bir kitleyi harekete geçirmeye çalışır (Rovisco, 2017, s. 350). Hareketin özgünlüğü, taleplerinde değil talepleri dile getiriliş biçiminde, kamusal alanın kullanımında ve sivil toplumda oluşturduğu etkide yatmaktadır. *Indignados*, krizin nedenlerinin ortak bir yorumu olarak görülebilir. Otuz yıllık neoliberal baskı, toplumsal bölünmüşlük ve işçi sınıfının zayıflamasının ardından gelen dönemin bir sonucudur. Hareket, siyaseti kurtarmak ve piyasanın siyaseti ele geçirmesini engellemek için ortak bir çabayı temsil eder. Çoğunluğun ihtiyaçları karşısında krizin bir azınlık tarafından yönetildiği algısından doğan *Indignados* hareketinin güçlü bir etik boyutu vardır (Abasolo vd., 2014, s. 37). 'Biz bankacıların ve siyasetçilerin elinde meta değiliz!' (Anduiza vd., 2014, s. 751) gibi ilke sözleri bu durumu yansıtır. Meydan işgalleri hâkim iktisadi ve siyasi yapılara karşı toplumsal memnuniyetsizliğin bir ifadesi (Özen, 2015, s. 17) olarak değerlendirilebilir.

Meydan işgalleri hem vatandaşların hükümetlere taleplerini iletmeleri için fırsat sağlar hem de siyaset teorisyenlerinin katılımcı ve müzakereci demokrasi başlığı altında tartıştıkları şeyi hayata geçirir. Bu 'öteki-demokrasi' anlayışı ile meydanlar nitelikli tartışmalar için özgür alanlara dönüştürülür ve tüm vatandaşlara eşit konuşma ve dinleme hakkı tanınır. Böylelikle meydanların kamusal tartışma ve anlamlı özneler arası iletişim alanları olarak yeniden yorumlanması (Rovisco, 2017, s. 342) hedeflenir. Soyut kamusal alan kavramı meydan işgalleri ile somutlaştırılır (Yıldırım, 2013, s. 145). *Indignados* ve benzeri hareketler gerçekte, Claus Offe'un 1985'te demokrasinin meta-soru olarak tanımladığı şeyi eylemlerinin merkezine yerleştirir (Della Porta ve Andretta, 2013, s. 24). Eylemlerinin merkezinde demokrasinin meta-soruları vardır. Siyasetin yapıma biçimindeki derin, içkin ve tekrarlanan -belki de çözülemeyen- ikilikler açığa çıkartılır: bir yanda temsili demokrasiye karşı doğrudan demokrasi anlayışı, diğer yandan siyasi meşruiyetin biçimleri ve sınırları (Cossarini, 2014, s. 300). Meydan işgalleri ile asli hüviyetini kaybettiği düşünülen kamusal alanları tekrardan katılımcı ve müzakereci demokrasinin uygulandığı ve bu meta-sorunların tartışıldığı mekânlara dönüştürme çabası söz konusudur.

Hareket karmaşık bir dizi bileşeni bir araya getirmiş ve bu yüzden de tanımlanmasında her zaman sorunlar yaşanmıştır. Farklı siyasi eğilimler, duyarlılıklar ve sosyo-politik kültür bir aradadır (Abasolo vd., 2014, s. 36). Buna karşın hareket, köktenci bir siyasal katılım alternatifi oluşturmuş ve uzlaşıya dayalı yatay meclisler geliştirmiştir (Cossarini, 2014, s. 300). Meydan ve kamplarda yürütülen kamusal tartışmalar, başkalarının önerilerine ve fikirlerine saygılı olduğu sürece herkesin müdahale etmesine izin veren müzakereci uygulamalar ve katı kurallar çerçevesinde yönetilirdi. Sıradan vatandaşlar toplantılara katılabilirdi ve tüm toplantı tutanakları halka açıktı (Rovisco, 2016, s. 445).

Şehir merkezlerinde düzenlenen kitlesel toplantılar ve uzun süreli kamplar, hareketin eylemlerinin merkezindedir. İki eylem biçimi yakından ilişkilidir. İlk kamp, Madrid'de bir mecliste

doğar. Buna karşılık kamplar, 'genel' toplantıların (hareketin yerel düzeydeki toplantılarının) yanı sıra daha 'özel' toplantılara (kamplarda oluşturulan çalışma gruplarına ve komisyonlara) da ev sahipliği yapmıştır. Kamplarda ve başka yerlerde oluşturulan meclislerde, güçlendirilmiş müzakereci demokrasi örneği deneyimlenmiştir. Zamanla meclisler, şehirlerin merkez meydanlarından mahallelere yayılmıştır. Mahalle meclisleri, çalışma grupları ve kurullar oluşturulmuştur (Romanos, 2017, s. 139). Katılımcı demokrasinin örneği olarak meclisler, yatay bir yapıya sahiptir. Katılımcılar, uzlaşmayı elleri kaldırıp parmaklarını şaklatarak ve anlaşmazlığı ise ellerini çapraz yaparak ifade etmişlerdir (Rovisco, 2017, s. 342). Meclislerde oylama yapılmaz, anlaşmaya müzakereler yoluyla ulaşılır ve bazı konularda uzlaşma bazen saatlerce sürebilirdi (Abasolo vd., 2014, s. 36). Bu meclis toplantılarında eylemcilerin, 5000 kişiye kadar katılımının sağlandığı ve uzlaşmaya dayalı toplantıları yönetme yeteneklerini (Flesher Fominaya, 2015, s. 148) hayata geçirdikleri görülmektedir.

23 Mart 2014 tarihinde gerçekleştirilen eş güdüm toplantısında, grupların yataylığı ve temsil edici olmaması örgütün temel ilkeleri olarak belirtilir (Flesher Fominaya, 2015, s. 157). Sözcülerin kullanımına hareket içinde itiraz edilir, çünkü bu, hiyerarşi ve görüşlerin yok olması anlamına gelir ve çoğu zamanda temsilcilerin olmaması olumludur. Eylemciler, kurulların hiçbir şeyi temsil etmediğini ve sadece mevcut katılımcıların sesi olarak var olduklarının altını çizmek için yaptıklarını parlamentarizm yerine 'kurulculuk' ('assembly-ism') olarak isimlendirir. Örneğin *So/ Genel Kurulu*'ndan (2011) yapılan bir açıklamada bu durum şöyle ifade edilir: '*So/ Genel Kurulu*, katılan kişiler dışında hiç kimseyi temsil etmez.' Bununla birlikte, statüleri farklı şekillerde kontrol edilse bile hareket sözcü kullanır. Örneğin Madrid'de sözcüler sürekli çalışır ve hareket adına değil, belirli kurulları ve toplantıları temsilen konuşurlar. Temsil eden (sözcü) ile temsil edilen arasındaki dikey ilişki, yatay bir unsur eklenerek kesintiye uğratılır. Temsil ve sözcü kullanımı faydalı olsa da, göstericilerin düşüncelerinin çarpıtılmasını veya yanlış temsil edilmesini en aza indireyecek düzeneklerin devreye sokulmasının gerekli (Prentoulis ve Thomassen, 2013, s. 177) olduğu düşünülür.

Bireysel katılım temel örgütlenme ilkesidir. Bu ilke, katılımcı ahlakı yansıtır ve herkesin hareketin tüm faaliyetlerine aktif olarak katılması beklenir. Ayrıca temsil ilkesinin kendisi de reddedilir. İster bir grubun veya organizasyonun parçası olsun veya hangi ideolojiye sahip olursa olsun, bireyler, gruplar adına konuşmazlar (Baiocchi ve Ganuza, 2012, s. 115). Bürokratik örgütlenme ve belli bir kişinin veya grubun liderliği katiyen reddedilir (Özen, 2015, s. 21). Siyasi örgütlere veya sendikalara mensup kişilerin de bağımsız ve bağlantısız bireyler olarak toplantılara katılmaları beklenir (Asara, 2016: 530). Bu nedenle sol örgütlere üye eylemciler toplantılarda birey olarak kendilerini ifade etmek durumunda kaldılar ve kendilerinden başka hiç kimsenin temsilcisi olduklarını iddia edemediler. Bu durum sol örgütleri sarstı, çünkü her şeyden önce *Indignados*'un başarısı onları şaşırttı ve ikinci olarak da *Indignados*, sol örgütlerin uygulamalarına bir meydan okumayı temsil etti (Abasolo vd., 2014, s. 37). Hareket, sol örgütlerin alışılmış uygulamalarından kendini ayırır ve katılımcıların sadece kendi adlarına fikir beyan edebilecekleri ve temsil iddiasında bulunamayacakları bir örnek ortaya koyar.

Özerklik ve yataylık tabii veya anlık değildir; kararlaştırılmıştır. Genel kurul usulleri çerçevesinde belirlenir. *So/* kampında nasıl davranılacağına ilişkin kurallar vardır. Örneğin, kamp içinde sigara içilemeyeceği, alkol tüketilemeyeceği ve başkalarına saygı gösterilmesi gerektiğine ilişkin kurallar belirlenmiştir. Bu kurallar, bireylerin kendilerini rahat hissedebilmeleri ve ifade edebilmelerini kolaylaştıracak fiziksel ve sosyal bir alan yaratmayı hedeflemektedir. Böylece

bireysel özerkliğin korunacağı düşünülmemektedir. Toplantılarda ve tematik gruplarda da nasıl davranılacağına ilişkin kurallar vardır. Örneğin sırayla söz alma ve işaret dili kullanımı ile ilgili kurallar bunlardan bazılarıdır. Buradaki amaç, eşit sesi kolaylaştıran bir sosyal alan yaratmaktır. Moderatörün rolü, megafon kullanımı ve diğer birçok uygulama ve örgütsel konular da dâhil olmak üzere tüm kurallar tartışılır. Sorunlar ne kadar önemsiz görülse bile hepsi katılımcıların söz sahibi olacağı alanın yaratılmasıyla ilgilidir ve dolayısıyla eşitlik ve temsil ile ilgilidir (Prentoulis ve Thomassen, 2013, s. 177-178).

Örgütlenmedeki bu güçlü deneyimin sınırlılıkları ve zorlukları da vardır. İlk aşamadan sonra meclisler yavaş yavaş ivme kaybetmiştir. *Indignados*, çeşitli dayanışmaları içinde barındıran ve hegemonik siyaset, soldaki büyük partiler ve sendikalar tarafından temsil edilmediğini hisseden insanlar arasında yakınlaşmalar oluşturan güçlü bir kutup görevi görür. Meydanlar bireylerin fiziksel ve siyasal olarak buluşmalarına yardımcı olur. Aynı zamanda insanların birbirini tanıma, ortak ilke sözleri ve fikirler çerçevesinde kaygılarını, mücadelelerini birleştirme ve aynı hareketin veya girişimin parçası olarak hissetmelerini sağlar. Ancak bu toplama kapasitesi geçiciydi (Antentas, 2015, s. 147-148) çünkü zamanla kitlesel toplantılara katılımın azaldığı görüldü.

Hareketin kapsayıcılığının iki yönü vardır. Birincisi, karar alma süreçlerine katılımı sağlayacak düzenekler hâlihazırda hareketin parçası olanları değil, potansiyel katılımcıları hedef alır. Burada meydan önemli bir rol oynar. Hareketin kendine özgü bir unsuru, kamusal alanın merkezinde yeni demokrasi örneklerini denemesidir. Böylelikle hareket, daha önce sosyal forumlar, toplumsal merkezler ve barış kampları gibi sınırlı alanlarda hayata geçirilen müzakereci demokrasi modeli uygulamalarını yoldan geçenlerin davet edildiği kamusal meydanlara yayar. Bu, belki de *Indignados*'u diğer hareketlerden ayıran önemli bir farkı yansıtır. Kitlesel toplantılara katılanların faaliyetlerinden ziyade bu toplantılara katıl(a)mayan sıradan insanlar hedef alınır (Romanos, 2017, s. 144-145). 'Biz, sıradan insanlar' ifadesi hareketin metinlerinde geçer ve hareketin kapsayıcılığının boyutunu ortaya koyar (Yıldırım, 2013, s. 145). Hareketin kapsayıcılığının ikinci yönü ise, hareketin daha az ussal ancak daha etkili bir kapsayıcılık duygusu geliştirmesidir ve bu duygu, karar alma süreçlerinden çok kamusal alanların duygudaşlığa açık bir mekâna dönüştürülmesine yönelik bir duygudur. Hareketin gücü, birbirinden farklı olan bir çoğunluğu temel aldığı gerçeğine dayanır (Romanos, 2017, s. 144-145). Bu özelliği ile *Indignados*, harekete katılanların kendi farklılıklarına rağmen bir aidiyet duygusu geliştirmesini sağlamıştır. Muhtemelen hareketin yaygın bir şekilde kabul görmesinin esas nedeni katılımcılarda oluşturduğu bu duygudur. Oluşturulan bu duygudaşlığın harekete siyasal olanı şekillendirmede daha fazla imkân sağladığı görülebilir. Oluşturulan bu hissiyat sayesinde farklı hassasiyet ve taleplere sahip kitleler harekete geçirilebilmiştir.

6. Hareketin İspanyol Siyasetine Etkisi

Protesto döngüsünde yaşanan düşüş, şu veya bu şekilde *Indignados* ile ilgili olan yeni siyasal partilerin ortaya çıkmasıyla aynı zamana denk gelir (Romanos, 2017, s. 136). Hükümet yetkililerinin mali krizi ele alış biçimine ve İspanyol demokrasisine tepki gösteren bazı *Indignados*'lar, önemli şehirleri yöneten yeni siyasal partilerin ortaya çıkmasına ve gelişmesine katkıda bulunur. Böylece onlar, Aralık 2015'te gerçekleştirilen seçimlerin ardından ulusal düzeyde önemli bir aktör haline geldiler (Romanos, 2017, s. 131). İspanyol büyük şehirleri artık *Indignados* hareketinden doğan siyasal oluşumların kontrolündedir ve bu hareketten doğan *Podemos* (Yapabiliriz), İspanya'da Sosyalist Parti'nin (PSOE) önünde ikinci siyasal parti olur

(Barbas ve Postill, 2017, s. 647). Mayıs 2014'te kuruluşundan yalnızca üç ay sonra, *Podemos* eşi görülmemiş bir seçim başarısı elde etmiştir. 1,2 milyon oy toplamış ve Avrupa Parlamentosu (AP) seçimlerinde beş milletvekilliği elde etmiştir. Esasen parti liderleri, iktisadi ve siyasi krizden kaynaklanan yapısal değişikliklerin sunduğu fırsatı değerlendirerek kendi siyasal partilerini oluşturmuştur. *Podemos*, *Indignados* hareketiyle bağlantılı öfke dalgasını seçim süreci üzerinden siyasi değişim heyecanına dönüştürmek için halkın duygularına dokunmuştur. *Podemos*'un AP seçimlerindeki başarısı ve iki ana partinin gerilemesi (ki bu, bazılarının iki partili sistemin krizi olarak nitelendirdiği şeyde, ilk kez toplamda oyların yüzde 50'sinden daha azını aldılar), İspanyol siyasetinde büyük bir karışıklığa neden olmuş gibi gözükmektedir (Romanos, 2017, s. 136). Yaklaşık kırk yıldır İspanyol siyasetine hâkim olan iki partili sistemin *Podemos*'la birlikte değişebileceği sinyali verilmiştir (Tandoğan, 2020, s. 726). *Podemos* örneğinden hareketle *Indignados*'tan doğan siyasal oluşumların İspanyol siyasetinde etkili ve şaşırtıcı bir giriş yaptığı görülebilir. Önemli bir siyasal aktör olma yolunda ilerledikleri söylenebilir.

Podemos, başarısının bir kısmını siyasal kültürde değişime neden olan *Indignados* hareketine borçludur. Hareket, eski solun bazı sınırlarına meydan okuyarak ve çoğunluğun toplumsal huzursuzluğunu geleneksel sol-sağ ekseninin ötesine taşıyarak, siyasi değişim için yeni toplumsal çoğunluklar inşa etmeyi hedefler. Hareket, köklü bir değişim sürecinde kendi başarısının getirdiği birçok umut ve şüphe, zorluk ve sorumlulukla karşı karşıyadır. Topluluklar (şu anda 650'den fazla) köy, mahalle, şehir veya sorun (ekonomi, ekoloji ve enerji, kültür vb.) odaklı birliktelikler etrafında örgütlenir (Abasolo vd., 2014, s. 39-40). *Podemos*'un *Indignados*'un örgütsel yapısını sürdürdüğü görülmektedir. Halk meclisleri vasıtasıyla demokrasinin tabana yayılmasının hedeflendiği görülebilir. Bu bağlamda *Indignados*'un İspanyol siyaseti üzerindeki etkisi kayda değerdir.

Hareketin etkisi hem güçlüdür hem de zayıftır. Güçlüdür çünkü siyasal ve toplumsal iklim büyük ölçüde değişmiştir. 2014'te İspanyol toplumu, *Indignados* öncesine göre çok daha siyasallaşmış ve kriz karşısındaki teslimiyet atmosferi yerini harekete geçme eğilimine bırakmıştır. Toplum yeniden siyasete aktif katılmaya başlamış ve ortak eylemlere ilgi yeniden canlanmıştır. *Indignados*, kamusal tartışmayı yeniden şekillendirmiş, belirli konuları siyasetin gündemine taşımış ve ortak aklın ortaya çıkmasına yardımcı olmuştur. Öte yandan, zayıftır çünkü *Indignados*'un karşı çıktığı kemer sıkma siyasaları günden güne uygulanmaya devam etmiş ve toplumsal kriz daha da derinleşmiştir (Antentas, 2016, s. 9). *Indignados* siyasete ve toplumsal hareketlere ilgiyi arttırsa da etkisinin belirli bir noktada sınırlı kaldığı söylenebilir.

Birçok İspanyol için meclislere/toplantılara katılmak siyasi bir aydınlanma fırsatıydı. 36 yaşındaki José Manuel, *Indignados*'tan önce siyaset hakkında gerçekte olduğundan daha fazla şey bildiğini düşündü, ancak meclislere katılmaya başladıktan sonra siyaset hakkında 'hiç bir ipucu'nun olmadığını fark etti. Siyasetin gerçekten ciddi uğraş ve uygun bir eğitim gerektiren bir şey olduğunu keşfetti, çünkü tartışmaya katkıda bulunabilmek için kişinin bilmesi gereken bazı siyasal teoriler vardı. Bu farkındalık, onu siyaseti anlamaya teşvik etti. Eylemciler, tartışma ve kamusal müzakere gibi kavramlara ve siyasal katılım araçları olarak meclis/toplantı uygulamaları fikrine bağlıydı. Meclislerle ilgili en önemli şeyin bir sonuca varmak olmadığı vurgulanırdı. Bu uygulamalarla hedeflenen, insanların, önyargılı kavramlara meydan okuyan bireysel ve ortak düşünce süreçlerini harekete geçirebilmesidir. Bunun gerçekleşmesi için ciddi bir zaman ve çaba gereklidir (Barbas ve Postill, 2017, s. 651). Meydan işgalleri, kamplar ve toplantı/meclis uygulamaları bu açıdan değerlidir ve bu çerçevede değerlendirilmelidir.

Kendisini geleneksel siyasal süreçlerin ve parlamenter demokrasinin karşısında konumlandıran *Indignados* hareketi alternatif demokratik bir düzen oluşturmaya çalışmaktadır. Bu bağlamda 15 Mayıs ve sonrasında gerçekleştirilen şehir meydanlarının işgali, kampların kurulması ve bu mekânlarda katılımcı demokrasi örneğinin uygulanması kayda değerdir. Görünüşte hiyerarşik bir yapısı olmayan, yerleşik siyasal parti ve sendikalardan destek almamış bir hareketin yüksek katılım ve ciddi başarı elde etmesi *Indignados*'un etkisini ortaya koymaktadır.

7. Sonuç

Arap ayaklanmalarından ve Tahrir Meydanı'nın işgalinden esinlenen *Indignados/15M* hareketi, İspanyolların öfkesini kamusal alanlara taşımıştır. Hareketi sadece iktisadi gerekçelerle izah etmek hatalı bir değerlendirme olabilir. Aynı zamanda *Indignados*, İspanyolların demokratik ve siyasal sisteme ilişkin şikâyetlerini de dile getirmiştir. Halkın taleplerinin siyasal sistem içerisinde ele alınmadığı ve çıktıya dönüş(e)mediği düşünülmektedir. Hareket açısından mevcut siyasal partiler ve demokratik süreçler halka açık değildi ve halk edilgen bir durumdaydı. Siyasal partilerin ve demokratik düzenin küçük bir finansal ve siyasal sınıfın hizmetinde olduğu ileri sürülmekteydi. Demokrasi sadece belirli aralıklarla oy vermek olarak düşünülmemiş, demokrasinin ne olduğu ve ne olması gerektiği de sorgulanmıştır. Mevcut parlamenter demokratik sistemin öfkeli taleplerini karşılamada yetersiz kaldığı görülmekteydi. Bu bağlamda *Indignados*, halkın tekrardan demokratik süreçlere ve düzeneklere nasıl dâhil edilebileceği arayışı içerisindeydi. Hareket, halkın demokrasiyi yeniden şekillendirme ve anlamlandırma çabasının bir sonucu olarak da değerlendirilebilir. Halk ile siyasal sistem arasındaki kopukluğa istinaden sürekli bir siyasal katılımın sağlanması gerektiği düşünülmektedir. Bu bağlamda kamusal alanların gerçek sahibi olan halkın sesinin demokratik süreçlere dâhil edilmesi gerekir. Demokrasinin 'kasabadaki tek oyun' olarak kalabilmesinin bu kopukluğun giderilmesi ve düzenli vatandaş katılımının sağlanmasına bağlı olduğu söylenebilir.

Şehir ve kasaba meydanlarının işgalleri ve buralarda kurulan meclisler, kamusal alanlar olarak meydanların tekrar işlevsel hale getirilmesi açısından önemlidir. Söz konusu alanlarda sıradan insanların katılımı sağlanarak kamusal konular ele alınmaktadır. Kamusal tartışma ve iletişimin gerçekleştiği yerler olarak meydanlarda kurulan meclislerde katılımcı ve müzakereci demokrasi uygulanmaktadır. Yerleşik siyasal partiler ve sendikalarla kendi arasına kasıtlı olarak mesafe koyan bu hareket, şaşırtıcı şekilde bir kitle hareketine dönüşmüştür. *Indignados*, farklı siyasi eğilimleri olan, daha önce siyasal süreç ve eylemlere katılmamış olanları bir araya getirmeyi başarmıştır. Ayrışık kitlelerin birbirinden farklı talep ve beklentileri dile getirilmiştir. Hiyerarşik olmayan ve yatay bir örgütsel yapıya sahip olan bu hareket, kitlesel meydan işgallerini temel eylem biçimi olarak belirlemiştir.

Uluslararası bir protesto dalgasının bir parçası olsa bile *Indignados* hareketi belirli ulusal koşullarda ortaya çıkmıştır. İspanyol hükümetinin iktisadi krizi ele alış biçimi, İspanyollarda büyük bir öfkeye neden olmuştur. Ayrıca İspanya'daki demokratik süreçlerin etkin bir şekilde işletilmediğinden şikâyet edenler kentlerin meydanlarına akın etmiş ve buralarda kurulan kamplarda ve meclislerde kendi müzakereci demokrasi örneklerini uygulamıştır. *Indignados*'un etkisi sadece İspanya ile sınırlı kalmamıştır. Hareketin eylem biçimleri ve çerçeveleri diğer AB üyesi ülkeleri de etkilemiştir. Kamusal alan işgalleri ve kamplar bu ülkelerde de yaşanmıştır.

Podemos örneği göz önüne alındığında kısa sayılabilecek bir zaman diliminde *Indignados* hareketinden doğan siyasal partilerin ve hareketlerin başarılı olduğu açıktır. Hareket sonrası

İspanyol toplumu, daha önce görülmemiş bir seviyede siyasallaşmış ve toplumsal hareketlere katılım potansiyeli artmıştır. Demokrasiye yüklenen anlam *Indignados* sonrası farklılaşmıştır. Ancak hareketin uzun dönemli etkisini veya etkilerini değerlendirmek için daha geniş bir zaman dilimine ihtiyaç vardır. Böylelikle *Indignados* hareketinin etkinliği daha doğru bir şekilde değerlendirilebilecek ve İspanyol ve Avrupa siyasetinde kalıcı bir etki bırakıp bırakamayacağı anlaşılacaktır.

Kaynakça

- Abasolo, O., Gilbert J. & Wainwright H. (2014). The *Indignados* and Us. *Soundings: A Journal of Politics and Culture*, 57, 35-49.
- Anduiza, E., Camilo C. & Sabucedo J. M. (2014). Mobilization through Online Social Networks: the Political Protest of the *Indignados* in Spain. *Information, Communication & Society*, 17 (6), 750-764.
- Antentas, J. M. (2015). Spain: the *Indignados* Rebellion of 2011 in Perspective. *Labor History*, 56, 136-160.
- Antentas, J. M. (2016). Spain: from the *Indignados* Rebellion to Regime Crisis (2011-2016). *Labor History*, 58 (1), 1-26.
- Asara, V. (2016). The *Indignados* as a Socio-Environmental Movement: Framing the Crisis and Democracy. *Environmental Policy and Governance*, 26 (6), 527-542.
- Baiocchi, G. & Ganuza, E. (2012). Politics Without Banners: The Spanish *Indignados*' Experiment in Direct Democracy. *Building New Communities – Notes from the Transatlantic Dialogue of Dialogues*. Stetter, Ernst; Karl, Duffek ve Ania Skrzypek (Eds), Brussels: Foundation for European Progressive Studies.
- Barbas, A. & Postill J. (2017). Communication Activism as a School of Politics: Lessons From Spain's *Indignados* Movement. *Journal of Communication*, 67 (5), 646-664.
- Castañeda, E. (2014). The *Indignados* and Occupy Movements as Political Challenges to Representative Democracy: A Reply to Eklundh. *Global Discourse*, 4 (2-3), 236-243.
- Cossarini, P. (2014). Protests, Emotions and Democracy: Theoretical Insights from the *Indignados* Movement. *Global Discourse*, 4 (2-3), 291-304.
- Cruells, M. & Garcia, S. R. (2014). Political Intersectionality within the Spanish *Indignados* Social Movement. *Research in Social Movements, Conflicts and Change*, 37, 3-25.
- Della Porta, D. & Andretta M. (2013). Protesting for Justice and Democracy: Italian *Indignados*?. *Contemporary Italian Politics*, 5 (1), 23-37.
- Eklundh, E. (2014). Who is Speaking? *Indignados* as Political Subjects. *Global Discourse*, 4 (2-3), 223-235.
- Flesher Fominaya, C. (2015). Debunking Spontaneity: Spain's 15-M/ *Indignados* as Autonomous Movement. *Social Movement Studies*, 14 (2), 142-163.
- Gerbaudo, P. (2016). Social Media Teams as Digital Vanguard: the Question of Leadership in the Management of Key Facebook and Twitter accounts of Occupy Wall Street, *Indignados* and UK Uncut. *Information, Communication & Society*, 20 (2), 1-18.
- Hyman, R. (2015). Austeritarianism in Europe: What Options for Resistance?. *Social Policy in the European Union: State of Play 2015*. David Natali ve Bart Vanhercke (Eds.), Brussels: ETUI, 97-126.
- Kaldor, M., Selchow S., Deel S. & Murray-Leach T. (2012). The 'Bubbling up' of Subterranean Politics in Europe. *London School of Economics and Political Science Civil Society and Human Security Research Unit*, London, UK, <http://eprints.lse.ac.uk/44873/1/The%20E2%80%98bubbling%20up%20of%20subterranean%20politics%20in%20Europe%20Isero%29.pdf>, (Erişim Tarihi: 07.06.2021).
- Kyriakidou, M. ve Olivas Osuna, J. J. (2017). The *Indignados* Protests in the Spanish and Greek Press: Moving Beyond the Protest 'Paradigm'?. *European Journal of Communication*, 32 (5), 457-472.
- Likki, T. (2016). Unity Within Diversity: A Social Psychological Analysis of the Internal Diversity of the *Indignados* Movement. *Contemporary Social Science*, 9 (1), 15-30.
- Mathers, A. (2007). *Struggling for a Social Europe – Neoliberal Globalization and the Birth of a European Social Movement*, Aldershot, UK: Ashgate.
- Özen, H. (2015). Meydan Hareketleri ve 'Eski' ve 'Yeni' Toplumsal Hareketler. *Mülkiye Dergisi*, 39 (2), 11-40.

- Portos, M. (2019). Keeping Dissent Alive under the Great Recession: No-Radicalisation and Protest in Spain after the Eventful 15M/*Indignados* Campaign. *Acta Politica*, 54, 45-74.
- Portos, M. & Masullo, J. (2017). Voicing Outrage Unevenly: Democratic Dissatisfaction, Nonparticipation, and Participation Frequency in the 15-M Campaign. *Mobilization*, 22 (2), 201-222.
- Postill, J. (2013). Democracy in an Age of Viral Reality: A Media Epidemiography of Spain's *Indignados* Movement. *Ethnography*, 15 (1), 51-69.
- Prentoulis, M. & Thomassen, L. (2013). Political Theory in the Square: Protest, Representation and Subjectification. *Contemporary Political Theory*, 12 (3), 166-184.
- Rico, S. A. (2019). Podemos in Spain: Limits and Possibilities for Change. *Spain After the Indignados/15M Movement: The 99% Speaks Out*, Óscar Pereira-Zazo ve Steven L. Torres (Eds.), New York: Palgrave Macmillan, 75-88.
- Romanos, E. (2016). Immigrants as Brokers: Dialogical Diffusion from Spanish *Indignados* to Occupy Wall Street. *Social Movement Studies*, 15 (3), 247-262.
- Romanos, E. (2017). Late Neoliberalism and Its *Indignados*: Contention in Austerity Spain. Late Neoliberalism and its *Discontents in the Economic Crisis: Comparing Social Movements in the European Periphery*, Della Porta, Donatella; Massimiliano, Andretta vd. (Eds.), Cham: Palgrave Macmillan, 131-168.
- Rovisco, M. (2016). A New 'Europe from Below'? Cosmopolitan Citizenship, Digital Media and the *Indignados* Social Movement. *Comparative European Politics*, 14, 435-457.
- Rovisco, M. (2017). The *Indignados* Social Movement and the Image of Occupied Square: The Making of a Global Icon. *Visual Communication*, 16 (3), 337-359.
- Schwarz, C. H. (2019). Collective Memory and Intergenerational Transmission in Social Movements: The "Grandparents' Movement" *laioflautas*, the *Indignados* Protests, and the Spanish Transition. *Memory Studies*, 1-18
- Taibo, C. (2012). The Spanish *Indignados*: A Movement with Two Souls. *European Urban and Regional Studies*, 20 (1), 155-158.
- Tandoğan, Ş. M. (2020). Toplumsal Hareketten Siyasal Harekete: İspanya-Indignados Hareketi ve Lübnan-Beyrut Medineti Hareketi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7 (3), 706-730.
- Yıldırım, Y. (2013). Kent Aracılığı Ortak Olanı Kurmak: "Öfkeliler" ve "İşgal Et" Hareketleri. *Mülkiye Dergisi*, 37 (1), 143-162.

EXTENDED ABSTRACT

In 2011, there were intense protest movements around the world. These protest movements were not limited to underdeveloped or less developed countries. Protest movements have also been experienced in countries with developed economy and relatively high level of democracy, and the formation of new social movements has been witnessed. The furious crowds occupying the important squares of the countries they live in both expressed their socio-economic problems, pointed out the political systems of their countries and complained about the democracy deficit within these systems. In this study, the *Indignados/15M* movement that has emerged in Spain during this period is analyzed. Inspired by the Arab uprisings and the occupation of Tahrir Square, the *Indignados/15M* movement brought the anger of the Spaniards to public spaces. On May 15, 2011, the Spanish people and especially the young people occupied the squares to express their anger and discontent with the economic crisis and the austerity policies, and the angry demonstrators began to be called 'Indignados'. There was an intense participation in the actions of this movement, which apparently did not have a hierarchical structure and did not receive support from established political parties and unions, and its forms of action spread to other European countries. Primarily, the *Indignados* reflected the feelings of the Spanish people against the heavy economic conditions and austerity policies of the period. However, it is not possible to explain the movement solely on economic grounds. At the same time, the *Indignados/15M* movement also expressed the Spaniards' grievances about the democratic and political system. It was thought that the demands of the people were not handled within the political system and did not turn into output. According to the *Indignados/15M* movement, existing political parties and democratic mechanisms were not open to public participation. It was argued that political parties and the democratic order were in the service of a small financial and political class. Democracy was not thought of as just voting at regular intervals, but the problems related to the quality of democracy were prioritized. In this context, the *Indignados/15M* movement sought to reintegrate the 'demos' into democratic processes and mechanisms. The *Indignados* movement can be evaluated as a result of the people's effort to reshape and make sense of democracy. It is thought that a continuous political participation should be ensured as it is believed that there is a disconnection between the people and the political system. It can be said that the survival of democracy as "the only game in town" depends on eliminating this disconnection and ensuring regular citizen participation. Even though there was a wave of international protest, the

Indignados movement emerged in national circumstances. However, the forms and frameworks of *Indignados*' actions also affected other EU member states and the protests spread. Political activism spread through square occupations. The square occupations and camps inspired by Tahrir Square are the driving force of the movement and at the same time the main component of the movement's expression and actions. The unity, which was achieved among the *Indignados* activists despite their differences, was apparent in the public squares. Through the occupations of the squares, there is an effort to transform public spaces, which are thought to have lost their original identity, into spaces where participatory and deliberative democracy is practiced and these meta-problems are discussed. The *Indignados* movement has succeeded in bringing together those who have different political preferences and have not participated in political processes and actions before. Squares help individuals meet physically and politically. They also enable people to get to know each other, to unite their concerns and struggles within the framework of common principles and ideas, and to feel as part of the same movement or initiative. The movement, which has a horizontal and non-hierarchical structure, has determined the mass occupation of squares as the basic form of action. In accordance with this action digital media applications are of key organizational importance. In this way, social movements get the opportunity to convey their messages to the public in an accurate way without intermediaries. The high participation rate without support from established political parties and unions reveals the influence of *Indignados*. The influence of *Indignados* was not limited to Spain. The movement's forms of action and frameworks also influenced other EU member states. Occupations of public spaces and camps also occurred in these countries. Following the *Indignados*, the Spanish society was politicized at an unprecedented level and the potential of participation in social movements increased. The meaning attributed to democracy has changed after *Indignados*. In this study, first of all, the birth of the movement is evaluated. Then, the meaning of square occupations as public spaces, the organizational structure of the movement and its impact on Spanish politics are discussed. The *Indignados*/15M movement is subjected to an analytical examination in the context of Spain.